

MUHASEBE ETİĞİNE İLİŞKİN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

MURAT ERDOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, muraterdogan@akdeniz.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0002-4506-0731>

MUHASEBE ETİĞİNE İLİŞKİN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Muhasebe etiği, işletmeler açısından önem taşıyan ayrıca çoğu kez anlaşılabilirliği tartışılan buna bağlı olarak da endişe yaratan konulardan biridir. Muhasebe uygulamaları düzgün ve güvenilir şekilde gerçekleştirilmesinin yanında muhasebe meslek mensuplarının da meslek etiği ilkelerine uyarak faaliyet göstermeleri önem taşımaktadır. Muhasebe verileri ile ilgili tüm taraflara doğru bilgiyi ulaştırmak, herhangi bir tarafın çıkarları doğrultusunda hareket etmemek muhasebe meslek mensuplarının sorumlulukları içinde yer almaktadır. Çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu tez veri tabanında kayıtlı olan ve lisansüstü tez çalışma dönemi 2006-2021 yılları arasında olan muhasebe etiği konusunda yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının incelenerek, çalışmaların odak noktalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, lisansüstü tez çalışmalarının ortaya koyduğu genel sonucun, muhasebe meslek etiğine tarafların önem verdiği, olabildiğince uygun davranmaya çalıştığı fakat bazı durumlarda etik davranışlardan uzaklaşıldığı bu noktada muhasebe etiği eğitiminin önemli olduğu sonucu göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Muhasebe Etiği, Lisansüstü Tez Çalışmaları

JEL Sınıflandırma Kodları: M40, M41

ANALYSIS OF GRADUATE THESIS ON ACCOUNTING ETHICS

ABSTRACT

Accounting ethics is one of the issues that is important for businesses and that is often discussed in terms of clarity, and accordingly, it is one of the issues that cause concern. In addition to the proper and reliable implementation of accounting practices, it is important for professional accountants to operate in accordance with the principles of professional ethics. It is among the responsibilities of professional accountants to convey the correct information to all parties related to accounting data and not to act in the interests of any party. In the study, it is aimed to evaluate the focal points of the studies by examining the postgraduate thesis studies on accounting ethics, which are registered in the thesis database of the Council of Higher Education and whose postgraduate thesis study period is between 2006-2021. In line with this purpose, the general conclusion of the graduate thesis studies is that the parties attach importance to the ethics of accounting profession, try to act as appropriate as possible, but in some cases, the ethical behavior is far from ethical behavior, and the conclusion that accounting ethics education is important.

Keywords: Ethics, Accounting Ethics, Graduate Thesis Studies

JEL Classification Codes:

1. GİRİŞ

Etik sözcüğü bireylerin veya grupların doğru veya yanlış, iyi veya kötü algısına ilişkin tüm formları içerisinde barındıran bir kavramdır. Bu algı çerçevesinde etik prensipler şekillenir ve bireyler belirledikleri etik prensiplere bağlı olarak karar ve davranışlarını sergilerler (Duska, Duska ve Kury, 2018). Buna göre etik, bireylerin veya grupların ahlaki ilkelerini, insan davranışını ve iyi ile kötüyü ayırt etme çabalarını içermektedir (Brinkman, 2002). Türk Dil Kurumu, etik kavramını “*Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü*” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2021).

Etik, “*insan eylemlerini ahlaki bakımdan değerli veya değersiz kılanın*” ne olduğunu araştıran ve sorgulayan, davranışlara yansıtma yetisini içinde barındıran felsefi bir anlayıştır (Gözener, 2008; Bilen ve Yılmaz, 2014). Bu anlayış kapsamında etik davranış doğru ve yanlış davranış kavramlarını geliştirmeyi, savunmayı ve önermeyi kapsayan, bireylerin arzuları ve motivasyonlarının farklılaştığı koşullarda bile değişmeyen bir davranış bütünüdür (Mintz ve Morris, 2017).

Bireylerin sahip olduğu etik değerler, sağlıklı toplumsal ilişkilerin oluşturulmasını sağlamaktadır. Ayrıca bireylerin sahip olduğu meslek grupları da mesleki etik değerler üzerine inşaa edilmiş davranış biçimi sergiler. Mesleki etik, kişisel değerlerden ziyade meslek kuruluşlarınca belirlenmiş davranışlar çerçevesinde hareket etmeye zorlayan ilkeler bütünüdür (Gür, 2018).

2. MUHASEBE ETİĞİ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Muhasebe meslek mensupları, mesleki etiğin sorgulanmasına neden olan olayların ortaya çıkması ile birlikte, özellikle denetçilerin bağımsızlığı dâhil olmak üzere mesleğin mevcut durumuna ilişkin endişelerini dile getirmektedirler (Davidson ve Emby, 1996; Lowe ve Pany, 1995). Muhasebe mesleği de dâhil olmak üzere farklı mesleklerdeki etik gereklilikleri mesleklerle bir takım kısıtlamaları da beraberinde getirmektedir (Bonu ve Kitindi, 2004).

İş etiği kavramı, iş alanına dönük uygulamaların kabul edilebilir olup olmadığı ve yapılan eylemlerin yasal olup olmadığına bakılmaksızın etik olduğu için “doğru” veya etik dışı olduğu için “yanlış” olarak değerlendirir (Onyebuchi, 2011).

Muhasebe uygulamaları insanların ve işletmelerin ekonomik işlemlerini izlemelerine yardımcı olmak için geliştirilmiş bir zanaattır. Diğer bir ifade ile muhasebe, insanlara işlerinin mali bir resmini vermektedir (Duska, Duska&Ragatz, 2011). Muhasebe mesleği, yüksek standartları ve etik ilkeleri olan bir meslektir. Bu açıdan ele alındığında muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarının, davranışlarının etkilerini değerlendirebilmesi için ahlaki yargıları uygulama konusunda etik bir anlayışa ve yeteneğe sahip olmaları elzemdir. Elias (2002) bu anlayış ve yeteneğin muhasebe etiği açısından önem arz ettiğini aksi halde etik olmayan davranışların muhasebecinin itibarını ve güvenilirliğini azaltacağını, muhasebecinin rolüne zarar vereceğini bu kapsamda da bir muhasebecinin kredibilitésinin azalması çalışanı olduğu işletmenin kredibilitésinin de azalmasına neden olacağını ifade etmiştir (Hyvatti, 2019: 10). Arthur Andersen ¹ 1932 yılında etik konusu üzerine katıldığı bir konferansta “*Muhasebe meslek mensuplarının, raporlarının bütünlüğünü korumak için muhakeme ve eylemde mutlak bağımsızlık konusunda ısrar etmelidir. Bu bağımsızlık konumunu korumanın gerekliliği, belirli davranış standartlarını gösterir. Halkın muhasebecilerin raporlarının bütünlüğüne olan güveni sarsılırsa, muhasebe meslek mensuplarının değeri ortadan kalkmış olur.*” ifadesi muhasebe meslek mensuplarının etik konusundaki sorumluluklarını ve etik dışı eylemler neticesinde toplum tarafından mesleğe ve meslek mensuplarına bakış açılarının değişeceğinin en çarpıcı ifadesi olarak gözler önüne serilmektedir (Duska, Duska ve Ragatz, 2011).

¹ Ne ilginçtir ki Arthur Anderson’un kurmuş olduğu bağımsız denetim şirketi Enron olayı ile çarpıcı bir suiistimalin parçası olmuştur. Bakınız Enron Olayı.

Son yıllarda yaşanan mali skandallarla birlikte birçok piyasa aktörü mali kayıplarla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Etiğin kötüye kullanımından kaynaklanan skandallar tüm dikkatleri muhasebe etiğine çekmiştir (Çelikdemir ve Karabay, 2018:63). Özellikle Enron skandalı sonrası muhasebe bilimi ve alt boyutlarındaki uygulamalar ciddi eleştirilere maruz kalmış bu kapsamda meslek mensupları eleştirilerin odak noktası haline gelmiştir. Bunun en büyük sebebinin de yaşanan skandalların ortaya çıkarılmaması ve/veya bu skandallardan çıkar sağlayan meslek mensuplarının var olmasından kaynaklanmıştır. Örnek olarak Enron olayında şirketin finans yöneticilerinin çeşitli dolandırıcılık planlarını tasarladıkları ve bunları eyleme geçirdikleri, Enron şirketini denetleyen ve “Big Five” (Büyük Beşli) olarak dünyanın önde gelen denetim şirketlerinden bir olan Arthur Enderson şirketinin, Enron’un dolandırıcılık uygulamalarına göz yumması ve dolandırıcılık ile ilgili belgeleri kasıtlı olarak yok etmesi verilebilir (McPhail ve Walters, 2009: 19).

Yaşanılan mali skandalların bir sonucu olarak, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe temel ilkelerini uygulamanın yanında etik ilkelere uygun bir şekilde çalışmalarını sürdürmelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca işletmeler ve işletmelerde uygulanan muhasebe süreçlerine bakıldığında, işletmelerin bazılarında süreçlere ilişkin alınan kararların etik sorunlar içerdiği, bu sorunların işletmelerle bağlantılı ilgililerin veya paydaşların çıkar çatışmalarına sebebiyet verdiği görülmektedir. İşletmelerde ortaya çıkan etik problemler işletmeye olan güvenin, kurumsal imajın ve memnuniyetin azalmasına sebebiyet vermektedir (Jaijaram, 2017).

Muhasebede ve muhasebe mesleğinde etik kavramının daha iyi yerleşebilmesi ve uygulanabilmesi için yapılan akademik çalışmaların önemi çok büyüktür. Muhasebe etiği konusunda yapılan akademik çalışmalar neticesinde muhasebe ilgilileri ve muhasebe meslek mensup mensupları etik hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmektedir. Daha fazla bilgi sahibi olunması sayesinde de muhasebe etiği konusundaki farkındalık düzeyi daha da artmaktadır. Muhasebe etiği konusunda yapılan akademik çalışmalar içinde, lisansüstü tezler en fazla derinlemesine araştırma yapılan ve göreceli olarak daha çok bilgi sunabilen yayınlar olarak ön plana çıkmaktadır. Lisansüstü tez çalışmalarının muhasebe etiği konusundaki öneminden ötürü bu çalışmanın uygulama kısmında muhasebe etiğine ilişkin yapılmış olan lisansüstü tez çalışmaları incelenmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada muhasebe etiği kavramına ilişkin yapılan lisansüstü tez çalışmaları değerlendirilerek, son dönemlerde öne çıkan muhasebe etiği kavramının ve muhasebe uygulamalarına yansımalarının öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır.

3.1 Araştırma Örnekleme

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilen verilere göre Türkiye’de muhasebe etiği konusunda 2006-2021 yılları arasında 13 adet tez yapılmıştır. Bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan ve “muhasebe etiği” kavramının tez adı, konu, dizin ve özet kısmında taratılması sonucunda belirlenen 13 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Toplam tez sayısının 12 adedi yüksek lisans tez çalışması iken 1 tanesi doktora tez çalışmasıdır.

3.2 Araştırma Bulguları

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı olan muhasebe etiğine ilişkin hazırlanan tezlerin dağılımı tablo 1’de belirtilmektedir. Tablo 1’de belirtilen tezlerde “muhasebe etiği” kavramı, tez adında, dizinde, özette veya konu kısmında geçmektedir. Sadece tez “muhasebe etiği” kavramının tez başlıklarında geçtiği tez sayısı 6, kavramın özet kısmında geçtiği tez sayısı ise 7’dir.

Tablo 1. Muhasebe etiği konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	Sayısı	Türü	Yüzde (%)
2006	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2007	2 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	15,38462
2008	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2010	2 adet	1 Yüksek Lisans Tezi 1 Doktora Tezi	15,38462
2013	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2014	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2015	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2016	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2017	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2018	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
2021	1 adet	1 Yüksek Lisans Tezi	7,692308
Toplam	13 adet	12 Yüksek Lisans Tezi 1 Doktora Tezi	100

Muhasebe etiği konusunda Yüksek Öğretim Kurulu tez veri tabanında kayıtlı olan ve lisansüstü tez çalışma dönemi 2006-2021 yılları arasında gerçekleşen, lisansüstü tez çalışmalarının yapıldığı çalışma alanları incelendiğinde 10 tane lisansüstü tezin konusunun işletme alanı olduğu, 2 tane lisansüstü tezin konusunun eğitim ve öğretim olduğu ve 1 tane lisansüstü tezin konusunun maliye olduğu görülmektedir. Tablo 1’de yer alan değerler incelendiğinde muhasebe etiği kavramına ilişkin yapılan ilk tez çalışmasının 2006 yılında yüksek lisans tezi olarak yapıldığı, konuya ilişkin ilk doktora tez çalışmasının ise 2010 yılında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ayrıca yıllar itibariyle muhasebe alanında yapılan tezlerin konuları itibariyle muhasebe etiğine ilişkin yapılan tez çalışmalarının nispeten düşük sayılarda gerçekleşmiş olması dikkat çekmektedir. Yıllar itibariyle muhasebe etiği kavramına ilişkin lisansüstü tez yapılma yüzdesi 2007 ve 2010 yıllarında yaklaşık %15,38 iken diğer yıllarda yaklaşık %7.69 seviyesindedir.

Tablo 2. Muhasebe etiğine ilişkin yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversiteler	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam
Trakya Üniversitesi	0	1	1
Gazi Üniversitesi	0	1	1
Muğla Üniversitesi	0	1	1
Kocaeli Üniversitesi	0	1	1
Selçuk Üniversitesi	0	1	1
Akdeniz Üniversitesi	1	0	1
Süleyman Demirel Üniversitesi	0	1	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	0	1	1
Sakarya Üniversitesi	0	1	1
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	0	1	1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	0	1	1
Fırat Üniversitesi	0	1	1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	0	1	1

Muhasebe etiğine ilişkin yapılan lisansüstü tez çalışmalarının 13 tanesi de farklı üniversitelerde yapılmıştır. Konuya ilişkin yapılan ve 1 adet olan doktora tez çalışması Akdeniz üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında ilk defa konuya ilişkin yapılan yüksek lisans tez çalışması Trakya üniversitesinde yapılırken, 2021 yılında konuya ilişkin son olarak yapılan yüksek lisans tez çalışması ise Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. 2006-2021 Yılları Arasında Yapılmış olan Muhasebe Etiği Kavramının Yer Aldığı Lisansüstü Çalışmaların Özet Bilgileri

Yazarların Adı Soyadı	Türü	Tez Adı	Amacı	Yöntemi	Sonuç
Altuk, V.E. (2006)	Yüksek Lisans Tezi	Türkiye’de Muhasebe Etiği Eğitimi	Çalışmada muhasebe ve etik arasındaki ilişki ele alınarak muhasebe etik eğitimi alma düzeyinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Muhasebede eğitim düzeyinin tespitine yönelik İşletme öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre incelenen örneklem bazında etik eğitiminin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.
İnam, B. (2007)	Yüksek Lisans Tezi	Denetim mesleğinde etik, bağımsızlık ve Sarbanes-Oxley Kanunu sonrası gelişmeler	Çalışmada bağımsızlık ve etik kavramları, skandallar, uluslararası ve yerel yaklaşımlar ele alınarak, bağımsız denetim hizmeti alan işletmelerin incelenmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmada bağımsız denetim hizmeti alan işletmeler anket yöntemi ile araştırılmaktadır.	Elde edilen sonuçlara göre denetçi ile denetlenen arasındaki ilişkilerin bazı ifadelerde bağımsızlığa dair şüphe uyandırmaktadır.
Uçma, T. (2007)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe Meslek Mensubu Olmak İsteyenlerin Etik Değer Anlayışlarının Belirlenmesi ve Muğla Üniversitesi Uygulaması	Çalışmada muhasebe meslek mensubu olmak isteyen bireylerin etik değer anlayışının belirlenmesi ve etik ilkelere duyarlılık düzeyinin artırılması amaçlanmaktadır.	Çalışmada, Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre muhasebe meslek mensubu olmak isteyen öğrencilerde etik duyarlılık bilincinin olduğu fakat eğitimle desteklenmesi gerektiği görülmektedir.
Özkaya, N. İ. (2008)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe Etiği ve bir uygulama	Çalışmada etik, meslek etiği, muhasebe ve muhasebe meslek etiği kavramları ele alınarak muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmada amaca dönük olarak muhasebe meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe meslek etiği ile kamuoyunu aydınlatma arasında kuvvetli ilişki algılandıkları görülmektedir.
Kabadayı, N. (2010)	Yüksek Lisans Tezi	Kazanç Yönetimi Konusunda etik değer anlayışının araştırılması	Çalışmada kazanç yönetimine ilişkin üst yönetimce verilen kararlar karşısında belirlenen ilgililerin etik yargı farklılıklarının tespitinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Bir işletmede çalışan muhasebeciler, bağımsız muhasebeciler, muhasebe eğitimi veren öğretim üyeleri, iç ve dış denetçiler üzerinde anket çalışması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre ankete katılan örneklem grubunun mesleklerinde etik yargı davranışına karşı hassas olduğu görülmektedir.
Angay Kutluk, F. (2010)	Doktora Tezi	Davranışsal Muhasebe çerçevesinde etik konusunun değerlendirilmesi	Çalışmada davranışsal muhasebe konusu ele alınarak, davranışsal muhasebe çerçevesinde etik konusunu, etik	Antalya’da serbest muhasebesi ve mali müşavirler odasına kayıtlı SM ve SMM’ler üzerine anket uygulaması yapılmıştır.	Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde meslek üyeleri toplumun etik standartlarına uyulması gerektiği görüşüne sahiptir.

Muhasebe Etiğine İlişkin Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi

			gelişim düzeyini ve muhasebede etik eğitimi konusunu muhasebe mesleği açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.		
Şahin Dağlı, S. (2013)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe meslek etiği ve meslek mensuplarının etik hakkındaki görüşleri üzerine Isparta İlinde bir uygulama	Çalışmada belirlenen meslek mensuplarının etik davranış anlayışlarının, davranış durumlarının ve etik hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmada, Isparta il ve ilçelerinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre meslek mensuplarının kimi zamanlarda baskı altında çalıştıkları, meslek mensubu ile çalışan taraflarında etik bilincine sahip olması ve etik konusunda gerekli eğitimlerin ve denetimlerin yapılması gerektiği görülmektedir.
Alagöz, H. (2014)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe etiği ve bir uygulama	Çalışmada muhasebe mesleğinde etik kavramının etkisinin, etik ve etik dışı davranmayı etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmada, Çanakkale ilinde bulunan SM, SMM ve YMM'ler üzerinde anket yöntemi uygulanmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre, meslek mensuplarının etik davranışlara ilişkin tutum ve görüşlerini etkileyen çeşitli faktörlerin olduğu tespit edilmiştir.
Uzun, M. (2015)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakına etkisi: Sakarya İli Örneği	Çalışmada muhasebe meslek mensubunun vergi ahlakına etkisinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.	Sakarya ilinde bağımsız faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre, vergi ödemelerine ilişkin, muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine aykırı hareket etmedikleri ve mükellefleri vergi kaçırmaya teşvik etmedikleri görülmektedir.
Göçerdir, T. (2016)	Yüksek Lisans Tezi	Kazanç yönetimi ekseninde etik değer algı analizi	Çalışmada kazanç yönetimi ve etik değer ilişkisinin tespitinin yapılması ve kazanç yönetimine ilişkin öğrencilerin etik algı farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Çalışmada Çukurova Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi ve 19 Mayıs Üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerine anket uygulaması yapılmıştır.	Çalışmada kazanç yönetimine ilişkin oluşturulan çeşitli senaryolar ile belirlenen faktörler kapsamında (eğitim, cinsiyet, kariyer planı vd.) anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.
Şahin, Ş. (2017)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe meslek mensupları ve muhasebe dersi alan öğrenciler üzerinde ahlaki gelişim ve muhasebe etiği ile ilgili bir araştırma	Çalışmada muhasebe meslek mensupları ve muhasebe dersi alan öğrencilerin etik ve muhasebe etiği ile ilgili görüşlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.	Antalya'da serbest muhasebeci ve mali müşavir odası'na kayıtlı olup halen mesleğini icra eden SMMM ve Akdeniz Üniversitesi İİBF öğrencisi olup muhasebe dersi alan öğrenciler üzerinde anket uygulaması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre, örneklem grubunun her ikisinin de ahlaki gelişim düzeylerinin düşük olduğu ve bu durumu etkileyen çeşitli faktörlerin olabileceği tespit edilmiştir.

Yılmaz, S. (2018)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe etiğine bakış açılarının değerlendirilmesi: Munzur Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi'nde bir uygulama	Çalışmada muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiğine bakış açılarının değerlendirilmesi ve etik dışı davranışlara karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Munzur Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde anket çalışması yapılmıştır.	Elde edilen sonuçlara göre, muhasebe ve vergi uygulamaları bölüm öğrencilerinin meslek etiği kurallarına daha hassas yaklaştıkları görülmektedir.
Tatlıyer, E. (2021)	Yüksek Lisans Tezi	Muhasebe etiği eğitimi: Meslek etiği ve vergi açısından değerlendirilmesi	Çalışmada, vergi ahlakı ve meslek etiği kavramları ele alınarak muhasebe etik eğitimi ile meslek mensubu davranışlarının ilişkisi incelenmektedir.	Çalışmada muhasebe etik kurallarının ve etik eğitiminin vergi ahlakına olumlu ve yeter seviyede olmadığı görüşüne ilişkin araştırma grupları bazında değerlendirmeler yapılmıştır.	Çalışmada literatür incelemesi sonucunda vergi kaçırma ve vergi kaçırma davranışlarının etik eğitimi sonucunda azaltılabileceğine ilişkin çok sayıda kaynak belirtilmektedir.

Tablo 3'de yer alan 2006-2021 yılları arasında yapılmış olan ve muhasebe etiği konusunu temel alan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları incelendiğinde, muhasebe etiği kavramının ve muhasebe etik eğitimlerinin etkili olduğu görüşü ortaya konmaktadır. Yapılan çalışmaların çoğunlukla muhasebe meslek mensuplarına odaklandıkları akabinde geleceğinin muhasebe meslek mensubu olarak nitelendirilebilecek üniversite öğrencileri üzerine yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalardan sadece biri diğer tez çalışmalarında farklı olarak bağımsız denetim işletmesinden hizmet alan işletmeleri etik davranış açısından incelemiştir. Çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde muhasebe meslek etiğine tarafların önem verdiği, olabildiğince uygun davranmaya çalıştığı fakat bazı durumlarda etik davranışlardan uzaklaştığı bu noktada muhasebe etiği eğitiminin önemli olduğu sonucu göze çarpmaktadır.

4. SONUÇ

Son dönemlerde piyasalarda yaşanan skandallar, gerek işletmeleri gerekse yatırımcılar, kredi verenler, kamu otoriteleri vb. gibi dış paydaşları ciddi zararlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla taraflar arasında etik kavramı ve etik davranışlara ilişkin uygulamalar dikkat çekmektedir. Muhasebe mesleği de etik davranışların sergilenmesi gerekliliğini taşıyan öncelikli meslek gruplarından biridir. Gerek bireyler de gerekse işletmelerde muhasebe meslek mensuplarının etik davranışlarının yeterli veya olması gerektiği konusuna ilişkin endişeler olmaktadır. Bu endişelerin çoğu, serbest muhasebeci veya denetçilerin denetim işinin yürütülmesinde tarafsızlık ve bağımsızlığı sürdürme yetenekleriyle ilgilidir (Bonu ve Kitindi,2004)

Ortaya çıkan endişeler, yaşanan kayıplar ve belirsizlikler dikkatlerin muhasebe etiğine yönelmesine neden olurken, etik kavramının ve iş etiği kavramının içeriğinin ne olması gerektiği ve etkin bir şekilde nasıl uygulanabileceği soruları akademik çalışmaların odak noktası olmaktadır. Bu çalışmada derinlemesine araştırma yapma imkânı veren lisansüstü tez çalışmaları muhasebe etiği açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca dönük olarak muhasebe etiği konusunu çalışmalarında odak noktası alan, YÖK tez merkezine kayıtlı lisansüstü tez çalışmaları ele alınmıştır. İncelenen yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları değerlendirildiğinde muhasebe meslek etiğinin önemine vurgu yapıldığı ve çalışmalarda yer alan örneklemeler üzerinden yapılan analiz sonuçlarında muhasebe meslek etiğinden zaman zaman uzaklaşılmasının tespit edildiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alagöz, G. (2014), “Muhasebe Etiği Ve Bir Uygulama”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Altuk, V. E. (2006), “Türkiye' De Muhasebe Etiği Eğitimi”, Trakya Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Bilen, A - Yılmaz, Y. (2013), “Muhasebe Mesleğinde Etik Ve Etikle İlgili Çalışmalar”, Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2 (6) , 57-72.
- Bonu, N.S - Kitindi, E.G. (2004), "Accounting Ethics", Jeffrey, C. (Ed.) Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting (Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting, Vol. 9), Emerald Group Publishing Limited, Bingley, pp. 129-146.
- Brinkmann, J. (2002), “Marketing Ethics As Professional Ethics: Concepts, Approaches, And Typologies”, Journal Of Business Ethics, 41(1/2), 159-177.
- Çelikdemir, N. Ç - Karabay, M. E. (2018). The emerging role of managerial and accounting ethics for creating a corporate ethical structure in organizations. In Regulations and Applications of Ethics in Business Practice (pp. 63-75). Springer, Singapore.
- Dağlı, Ş. S. (2013), “Muhasebe Meslek Etiği Ve Meslek Mensuplarının Etik Hakkındaki Görüşleri Üzerine Isparta İlinde Bir Uygulama”, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Duska, R. F - Duska, B. S - Kury, K. W. (2018), “Accounting Ethics”, John Wiley & Sons.
- Duska, R - Duska, B.S - Ragatz, J. (2011), “Accounting Ethics”. Wiley-Blackwell, Second Edition, United Kingdom.
- Göçerdir, T. (2016),,, “Kazanç Yönetimi Ekseninde Etik Değer Algı Analizi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi”, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Gözener, E. (2008) “Etik Ve İşletme Etiği Üzerine”, Eğitim Dergisi E-Eğitim, Bilim Ve Sanat Dergisi, Mayıs Sayı:19, pp. 1037-1785.
- Gür, E. (2018), “Muhasebe Meslek Etiği”, Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2) , 371-407.
- Hyvatti, E.N. (2019), “Interpretation of Accounting Ethics Among Finnish Accountants”, Tallinn University of Technology, Scholl of Business and Governance.
- İnam, B. (2007), “Denetim Mesleğinde Etik, Bağımsızlık Ve Sarbanes - Oxley Kanunu Sonrası Gelişmeler”, Gazi Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Jaijairam, P. (2017), “Ethics İn Accounting”, Journal Of Finance And Accountancy, 23, 1-13.
- Kabadayı, N. (2010), “Kazanç Yönetimi Konusunda Etik Değer Anlayışının Araştırılması”, Selçuk Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- Kutlk, A.F. (2010), “Davranışsal Muhasebe Çerçevesinde Etik Konusunun Değerlendirilmesi”, Akdeniz Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi.
- McPhail, K - Walters, D. (2009), “Accounting and Business Ethics: An introduction”, Routledge Taylor&Francis Group, New York.
- Mintz, S.M - Morris, R.E. (2017), “Ethical Obligations and Decision Making in Accounting”, McGraw-Hill Education, 4th Edition, New York.
- Onyebuchi, V. N. (2011), “Ethics in Accounting”, International Journal Of Business And Social Science, 2(10).
- Özkaya, İ. N. (2008), “Muhasebe Etiği Ve Bir Uygulama”, Kocaeli Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Muhasebe Etiğine İlişkin Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi

Şahin, Ş. (2017), “Muhasebe Meslek Mensupları Ve Muhasebe Dersi Alan Öğrenciler Üzerinde Ahlaki Gelişim Ve Muhasebe Etiği Tutumları İle İlgili Bir Araştırma”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Tatlıyer, E.(2021), “Muhasebe Etiği Eğitimi: Meslek Etiği Ve Vergi Açısından Değerlendirilmesi”, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Uçma, T. (2007), “Muhasebe Meslek Mensubu Olmak İsteyenlerin Etik Değer Anlayışlarının Belirlenmesi Ve Muğla Üniversitesi Uygulaması”, Muğla Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Uzun, M. (2015), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Ahlakına Etkisi: Sakarya İli Örneği”, Sakarya Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, S. (2018), “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Etiğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Munzur Üniversitesi Ve Fırat Üniversitesi'nde Bir Uygulama”, Fırat Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi.